

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Petra Průchy a soudců Mgr. Marka Bedřicha a Mgr. Jany Brothánkové v právní věci žalobce **Ing. J. M.**, zastoupeného Mgr. Vítem Brožkem, advokátem, se sídlem Praha 10, Na Kovárně 472/8, proti žalované **České správě sociálního zabezpečení**, se sídlem Praha 5, Křížová 25, proti rozhodnutí žalované ze dne 24. 2. 2015, č. j. x, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 29. 9. 2015, č. j. 1 Ad 8/2015 – 20,

t a k t o:

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í:

I. Vymezení věci

[1] Žalobce dne 7. 7. 2014 uplatnil u České správy sociálního zabezpečení (dále též „ČSSZ“) žádost o přiznání starobního důchodu s účinností ode dne 12. 7. 2014. V ní uvedl, že důchodový věk žalobce činí 62 let a 6 měsíců, tohoto věku žalobce dosáhl dne 12. 7. 2012. Podle evidence ČSSZ získal žalobce 45 roků a 234 dnů pojištění pro nárok na starobní důchod. Dobu studia má žalobce hodnocenu do dne 4. 3. 1974, během studia má hodnoceno zaměstnání od 1. 9. 1970 do 30. 9. 1970 (30 dnů), od 1. 9. 1971 do 30. 9. 1971 (30 dnů), od 1. 9. 1972 do 30. 9. 1972 (30 dnů) a od 1. 7. 1973 do 30. 9. 1973 (92 dnů), kdy žalobce vykonával zaměstnání v průběhu studia na vysoké škole, které doložil potvrzením ČSSZ.

[2] Rozhodnutím ČSSZ ze dne 8. 8. 2014, č. j. x, byl žalobci přiznán ode dne 12. 7. 2014 starobní důchod ve výši 18 970,- Kč podle § 29 odstavec 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“). Správní orgán stanovil procentní výměru důchodu procentní sazbou z výpočtového základu, který činí 21.747 Kč, jeho výše odpovídá osobnímu vyměřovacímu základu 54.979 Kč,

zjištěnému za roky 1986 – 2013. Procentní výměra ke dni vzniku nároku na důchod byla v souladu s § 33 odstavec 2 zákona o důchodovém pojištění stanovena procentní sazbou z výpočtového základu podle doby pojištění získané do vzniku nároku na starobní důchod. Vzhledem k tomu, že žalobce získal do dne vzniku nároku na starobní důchod po snížení náhradní doby pojištění na 80% v součtu 44 celých roků pojištění, činí procentní výměra 66% výpočtového základu, tj. částku 14.354 Kč měsíčně. Žalobci bylo přiznáno zvýšení procentní výměry ke dni vzniku nároku na důchod za 719 dnů pojištění získaných po vzniku nároku na starobní důchod podle § 29 odstavec 1 zákona o důchodovém pojištění o 10,5% výpočtového základu, tj. částku 2.284 Kč, celkem tedy výše procentní výměry činí 16.638 Kč. Z odůvodnění rozhodnutí dále vyplývá, že dobu studia po osmnáctém roce věku lze hodnotit v rozsahu prvních šesti let tohoto studia a že jednoletý učební kurs v letech 1969/1970 nelze pro účely důchodového pojištění hodnotit, neboť žalobce nezačal studium jazykového kursu v kalendářním roce, ve kterém vykonal první maturitní zkoušku nebo absolutorium v konzervatoři.

[3] Proti uvedenému rozhodnutí podal žalobce dne 9. 9. 2014 námitky, ve kterých uvedl, že ČSSZ opomněla do doby pojištění započítat studium na jazykové škole ve školním roce 1969/1970, tj. období od 23. 9. 1969 do 30. 6. 1970 včetně prázdnin. Dále žalobce nesouhlasil s omezením hodnocení doby studia po osmnáctém roce věku na šest let a požádal o zhodnocení celé doby studia od 1. 9. 1970 do 16. 5. 1975. Dále žalobce nesouhlasil s krácením náhradní doby pojištění na 80%, neboť tato omezení byla zákonem stanovena zpětně a jedná se o případ nepřipustné pravé retroaktivity. Podle názoru žalobce bude získaná doba pojištění po zhodnocení doby studia jazykového kursu a započtení doby studia na Vysoké škole ekonomické v plném rozsahu činit 46,5 roku.

[4] O podaných námitkách rozhodl žalovaný správní orgán rozhodnutím ze dne 24. 2. 2015, č. j. x, tak, že námitky se zamítají a rozhodnutí ČSSZ ze dne 8. 8. 2014 se potvrzuje. Z odůvodnění rozhodnutí vyplývá, že pokud jde o hodnocení doby studia v jazykovém kursu na Jazykové škole ve Znojmě ve školním roce 1969/1970, bylo na základě předložených podkladů možno tuto dobu pojištění hodnotit jako náhradní dobu pojištění podle § 13 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění, neboť z předloženého vysvědčení je patrné, že kurs probíhal v týdenním hodinovém rozsahu 32 hodin týdně, který odpovídal studiu na střední škole. Studium účastníka řízení v dotčeném jazykovém kursu splňuje znaky soustavné přípravy na budoucí povolání, a proto bylo (včetně doby školních prázdnin) zhodnoceno jako náhradní doba pojištění. Doba studia žalobce v jazykovém kursu ve školním roce 1969/1970 byla při výpočtu důchodu opomenuta, avšak dodatečně provedený zápočet neměl vliv na výši přiznaného starobního důchodu. K námitce omezení hodnocení doby studia na období šesti let po dosažení osmnácti let věku ČSSZ uvedla, že ustanovení § 13 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění ukládá ČSSZ hodnotit dobu studia před rokem 1996 uvedeným způsobem bez možnosti hodnotit další dobu studia získanou nad rámec prvních šesti let po dosažení osmnácti let věku. Znění tohoto ustanovení tak neumožňuje ČSSZ zhodnotit veškerou dobu studia žalobce na VŠE, neboť v době studia, kdy žalobce získal paralelně dobu pojištění (zaměstnání), je přednostně započtena tato doba zaměstnání, když zápočet doby pojištění je zásadně výhodnější než zápočet náhradní doby pojištění. K námitce zákazu retroaktivity žalovaný uvedl, že tento princip se uplatňuje pouze v kvalifikovaných případech a nemožnost upravit odlišně podmínky hodnocení dob pojištění novou právní úpravou nevyplývá ani z rozhodovací praxe Ústavního soudu a dalších relevantních institucí. Konečně pokud jde o krácení náhradní doby pojištění na 80% při stanovení výše procentní sazby výpočtového základu, tato vychází z aplikace § 34 odst. 1 věty třetí zákona o důchodovém pojištění, který udává, že do doby pojištění se započítávají náhradní doby pojištění pouze v rozsahu 80 %, s výjimkou náhradních dob pojištění tam uvedených. S ohledem na platné

pokračování

znění zákona o důchodovém pojištění byla ČSSZ povinna při stanovení výše procentní výměry důchodu krácení rozsahu náhradních dob pojištění provést.

II. Rozhodnutí městského soudu

[5] Proti rozhodnutí žalované ze dne 24. 2. 2015 podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) žalobu k Městskému soudu v Praze. V žalobě stěžovatel namítal, že mu ČSSZ nezapočetla celou dobu důchodového pojištění během studia, tj. do dne 16. 5. 1975 včetně následných prázdnin a 100% výměry důchodu za celé období studia. Pro nárok na důchod mu bylo započteno pouze 80% doby studia, a to navíc jen do dne 4. 3. 1974, tedy bez ohledu na to, že příslušný školní rok trval až do dne 30. 9. 1974. Stěžovatel v této souvislosti poukázal na § 6 odst. 4 zák. č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, z něhož vyvozuje, že byl po celou dobu svého studia plně pojištěn. Pokud byla doba jeho pojištění omezena na základě zákona, který nabyl účinnosti až dne 1. 1. 1996, jedná se o nepřipustnou pravou retroaktivitu. Stěžovatel v podané žalobě uzavřel, že takováto retroaktivita ho poškozuje i fakticky, neboť v době letních prázdnin pracoval od svých patnácti let, avšak vzhledem k plnému pojištění podle výše uvedeného ustanovení zákona nevěnovali zaměstnavatelé evidenci prázdninových brigád pozornost. Vysoká škola ekonomická, již je stěžovatel absolventem, evidenci jeho prázdninových aktiv již skartovala a nemohla o nich vydat potvrzení.

[6] Městský soud v Praze rozsudkem uvedeným v záhlaví žalobu zamítl s odůvodněním, že stěžovatelem uplatněné námitky nejsou důvodné. Zákon ukládá žalované hodnotit dobu studia před rokem 1996 po dobu prvních šesti let po dosažení věku osmnácti let, a neumožňuje žalované hodnotit veškerou dobu studia, i když toto studium trvalo déle. Stěžovatel v době trvání studia získal paralelně dobu pojištění (zaměstnání), a proto mu byla tato doba přednostně započtena, neboť zápočet doby pojištění je zásadně výhodnější, než zápočet náhradní doby pojištění. Krácení náhradní doby pojištění na 80% při stanovení výše procentní sazby výpočtového základu vychází z ustanovení § 34 odst. 1 věta třetí zákona o důchodovém pojištění, podle kterého se do doby pojištění započítávají náhradní doby pojištění pouze v rozsahu 80% s výjimkou náhradních dob pojištění za dobu účasti na pojištění osob uvedených v § 5 odst. 2 písm. c), d) a e) a obdobných dob podle předpisů platných před 1. 1. 1996. Stěžovatelova doba studia spadá pod náhradní dobu pojištění a žalovaná proto postupovala správně, pokud započtla dobu studia stěžovateli pouze v rozsahu 80%. Městský soud dále k námitce nepřipustné pravé retroaktivity uvedl, že nárok na starobní důchod vzniká, pokud pojištěnec získá potřebnou dobu pojištění a dosáhne tzv. důchodového věku (§ 29 písm. a) zákona o důchodovém pojištění). Stěžovatel se proto mýlí, pokud dovozuje, že mu někdy v průběhu jeho aktivního života vznikla nějaká práva, která mu musejí být zachována. Pro nárok a výši na důchod jsou rozhodné právní normy účinné v době, kdy obě podmínky jsou kumulativně naplněny.

III. Kasační stížnost a vyjádření účastníka řízení

[7] Stěžovatel napadl rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 29. 9. 2015 kasační stížností, v níž uvedl důvody podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), když podle stěžovatelova názoru městský soud právní otázku, jež byla předmětem žaloby, nesprávně posoudil, lépe řečeno ji neposoudil vůbec.

[8] Stěžovatel namítal, že nezákonnou retroaktivní účinností zákona č. 155/1995 Sb. byl poškozen nejen právně (omezením plné doby a plného rozsahu řádného sociálního pojištění), ale i fakticky tím, že přestože pracoval v době letních prázdnin od svých patnácti let, nevěnoval ani on, ani jeho zaměstnavatelé pozornost evidenci prázdninových brigád studentů,

protože podle zákona č. 101/1964 Sb. platilo, že stěžovatel byl plně sociálně pojištěn. Stěžovatel se tak ocitl v tíživé situaci, neboť jeho letní brigády organizovala Vysoká škola ekonomická, která však jejich evidenci skartovala.

[9] Stěžovatel vyjádřil v kasační stížnosti názor, že městský soud v napadeném rozsudku nepřesně vymezil petit žaloby: Stěžovatel se domáhal 100% započtení celé doby studia do výpočtu důchodu po osmnáctém roce věku, tj. do dne 16. 5. 1975, jakož i doby následných letních prázdnin do nástupu do zaměstnání dne 28. 7. 1975, a nikoliv pouze doby od 1. 9. 1970 do 16. 5. 1975, jak v rozsudku nesprávně uvedl městský soud. Správní žalobou bylo napadeno použití ustanovení § 13 odstavce 2 zákona, přijatého v roce 1995, pro vyloučení doby studia z doby zaměstnání, ačkoliv podle zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení, platného v době, kdy se stěžovatel pro studium rozhodoval, byla doba studia dobou zaměstnání. Takové použití zákona je ovšem v daném případě porušením principu zákazu zpětné účinnosti právních norem, označovaného jako pravá retroaktivita, stručně vyjádřeného větou „*lex retro non agit*“. Zákaz retroaktivity neboli princip neretroaktivity vyplývá z článku I Ústavy ČR, tedy principu materiálního právního státu, zásady právní jistoty a ochrany důvěry občana v právo. Zákaz retroaktivity v daném případě rovněž souvisí s právem na legitimní očekávání nabytí majetku, které je řazeno mezi základní práva chráněná - zde Dodatkovým protokolem 1, článkem 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

[10] Podle názoru stěžovatele tak z uvedených důvodů nelze se zpětnou účinností měnit podmínky důchodového pojištění v neprospěch pojištěného. Rovněž dle zásady ochrany nabytých práv je zakázána změna, která by zpětně zhoršila právní postavení subjektu práva. Nepřípustnost uplatnění pravé retroaktivity několikrát judikoval Ústavní soud (na příklad nálezy sp. zn. Pl. ÚS 78/92, Pl. ÚS 215/94, Pl. ÚS 21/96. nebo III. ÚS 232/96), tak soudy mezinárodní. Městský soud se v řízení daným předmětem žaloby, tj. retroaktivním použitím zákona pro stanovení doby zaměstnání použité pro výpočet stěžovatelova důchodu, vůbec nezabýval a věc posoudil podle zákona, jehož použití bylo žalobou napadeno. S námitkou nepřípustnosti pravé retroaktivity se pak náležitě nevyvořoval.

[11] Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že nemá důvodu pochybovat o zákonnosti a objektivitě napadeného rozsudku městského soudu a s právním názorem v něm vyjádřeným se zcela ztotožňuje.

IV. Právní posouzení Nejvyšším správním soudem

[12] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil zákonné náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou, proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu ustanovení § 102 s. ř. s. přípustná, a stěžovatel je v souladu s ustanovením § 105 odst. 2 s. ř. s. zastoupen advokátem. Poté Nejvyšší správní soud přezkoumal důvodnost kasační stížnosti v souladu s ustanovením § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů. Neshledal přitom vady podle ustanovení § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti. Ve věci soud rozhodl bez nařízení jednání za podmínek vyplývajících z § 109 odst. 1, věty první s. ř. s.

[13] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek krajského soudu v rozsahu stěžovatelem uplatněných bodů a po posouzení věci dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná. Jako důvody podané kasační stížnosti označil stěžovatel ustanovení § 103 odstavec 1 písm. a) a d) s. ř. s.

pokračování

[14] Podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. lze kasační stížnost podat pouze z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Nesprávné posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení by muselo spočívat v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní předpis, popř. je sice aplikován správný právní předpis, ale tento je nesprávně vyložen.

[15] Podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. lze kasační stížnost podat pouze z důvodu nepřezkoumatelnosti, spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

[14] V první části kasační stížnosti stěžovatel namítal, že městský soud v napadeném rozsudku nepřesně vymezil petit žaloby, protože stěžovatel se domáhal 100% započtení celé doby studia do výpočtu důchodu po osmnáctém roce věku, tj. do dne 16. 5. 1975, jakož i doby následných letních prázdnin do nástupu do zaměstnání dne 28. 7. 1975, a nikoliv pouze doby od 1. 9. 1970 do 16. 5. 1975, jak v rozsudku nesprávně uvedl městský soud.

[15] K vypořádání této kasační námítky je na úvod nutno připomenout jednu ze základních zásad řízení před soudem, a to povinnost soudu hodnotit úkony účastníků podle jejich obsahu, a nikoli pouze dle formálního označení (§ 41 odst. 2 občanského soudního řádu ve spojení s § 64 s. ř. s.).

[16] Z ustanovení § 75 odst. 2 s. ř. s., dle kterého soud přezkoumá v mezích žalobních bodů napadené výroky rozhodnutí, se dovozuje vázanost soudu žalobními body, ve smyslu důvodů, které stěžovatel uplatnil a určení výroků rozhodnutí, které jsou napadeny. Z tohoto ustanovení však nelze k neprospěchu stěžovatele dovodit vázanost doslovným zněním návrhu výroku rozsudku. Návrh výroku rozsudku je povinnou náležitostí žaloby dle § 71 odst. 1 písm. d) s. ř. s., zákon však jednoznačně nestanoví, v jaké podobě je nutno tento návrh uplatnit, z čehož je nutno vyvodit, že žaloba obsahuje návrh rozsudku, je-li z ní zřejmé, jakého rozhodnutí se žalobce domáhá. Pouze v případě, že tato skutečnost z žaloby nevyplývá, je zatížena vadou, a to vadou odstranitelnou dle § 37 odst. 5 s. ř. s. Pokud by žalobce tuto vadu neodstranil, bylo by dále na úvaze soudu, zda pro takový nedostatek lze či nelze vzhledem k dalšímu obsahu žaloby v řízení pokračovat.

[17] Předně je nutno uvést, že žalobcem formulovaný žalobní petit zčásti nekoresponduje zákonu. Podle § 78 odst. 1 s. ř. s. je - li žaloba důvodná, soud zruší napadené rozhodnutí pro nezákonnost nebo pro vady řízení. Zákon tedy soudu neumožňuje, aby v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu vyslovoval (určoval), že napadené rozhodnutí je nezákonné. Takový výrok je možný pouze v případě zjištěné nicotnosti napadeného rozhodnutí. V případě, že soud na základě žalobních námitek shledá napadené rozhodnutí nezákonným, ať již z důvodu vad řízení, či z důvodu nesprávného právního posouzení, je podle zákona povinen toto rozhodnutí zrušit. V souzené věci soud neshledal, že by napadené rozhodnutí bylo stíženo vadami způsobujícími jeho nicotnost, a nepřisvědčil ani tvrzením žalobce o nezákonnosti tohoto rozhodnutí či jeho nepřezkoumatelnosti.

[18] Podle Nejvyššího správního soudu z žaloby podané stěžovatelem bylo zřejmé, že se domáhá zrušení napadeného rozhodnutí, a to pro nezákonnost, jejíž důvody byly uvedeny v obsahu žaloby. Stěžovatel splnil svou povinnost tvrzení, tj. uvedl skutkové a právní důvody, pro které považuje napadené výroky rozhodnutí za nezákonné (§ 71 odst. 1 písm. d) s. ř. s.). Pokud se stěžovatel v podané žalobě kromě zrušení napadeného rozhodnutí žalované domáhal toho, aby soud uložil žalované povinnost rozhodnout tak, že do doby stěžovatelova pojištění

zahrne celou dobu jeho studia po osmnáctém roku věku až do dne nástupu do zaměstnání dne 28. 7. 1975, a výměru důchodu pro toto období stanoví ve výši 100%, lze stěžovateli přisvědčit v námitce, že městský soud na tuto část žalobního návrhu v průběhu řízení před soudem ani ve výrokové části rozsudku nereagoval. Právní posouzení následků pochybení správního orgánu je úkolem soudu, není možno přičítat k tíži stěžovatele, pokud dle jeho názoru jím srozumitelně uvedené vady rozhodnutí žalovaného nezakládají ve skutečnosti potřebu předložit věc Ústavnímu soudu. Za takové právní posouzení není stěžovatel v řízení o žalobě dle části třetí, hlavy II, dílu 1 s. ř. s. odpovědný. Použije-li žalobce určitý odborný právní termín, přičemž z obsahu a kontextu jeho podání vyplývá, že tento termín použil nesprávně, soud dle zásady „*iura novit curia*“ (soud zná právo) a dále dle své povinnosti posoudit úkon účastníka dle jeho obsahu, nikoli dle formy, nemůže pouze s odkazem na toto pochybení dovést následky v podobě omezení přezkumu v neprospěch žalobce, a tedy i odeprít soudní ochranu. Tento závěr Nejvyššího správního soudu nijak nezpochybnuje plnou odpovědnost žalobce v řízení ve správním soudnictví za obsah žaloby, zejména za vymezení rámce soudního přezkumu řádným a srozumitelným uvedením žalobních bodů ve smyslu § 71 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Je ovšem nutno rozlišit uvedení skutkových a právních důvodů, pro které žalobce považuje napadené rozhodnutí za nezákonné, těmito skutečnostmi je soud v řízení o žalobě vázán a není oprávněn dovozovat jakékoliv další případné důvody nezákonnosti napadeného rozhodnutí, od formulace závěrečného návrhu, tj. jakým způsobem má soud rozhodnout.

[19] Návrhem rozsudku formulovaným stěžovatelem soud vázán není, a to již z podstaty této části žaloby. Povinnost stanovená v § 71 odst. 1 písm. f) s. ř. s. má vést žalobce k jednoznačnému vyjádření, čeho se v řízení domáhá, jeho možnosti jsou však v řízení podle soudního řádu správního na rozdíl od občanského soudního řízení velmi omezené a dané zákonem. Podoba výroků rozhodnutí ve správním soudnictví není dána na vůli účastníků, s. ř. s. taxativně upravuje možnosti, jak může znít výrok rozhodnutí. Přípustné je proto domáhat se zrušení napadeného výroku (§ 78 odst. 1, § 76 odst. 1 s. ř. s.), případně i výroku rozhodnutí správního orgánu nižšího stupně (§ 78 odst. 3 s. ř. s.), vyslovení nicotnosti rozhodnutí (§ 76 odst. 2 s. ř. s.), upuštění od trestu za správní delikt nebo snížení takového trestu (§ 78 odst. 2 s. ř. s.). Vzhledem k povaze řízení je možno konstatovat, že podáním žaloby žalobce vždy poukazuje na nedostatky rozhodnutí správního orgánu či řízení jemu předcházející a prostřednictvím žaloby se domáhá nápravy. Pokud srozumitelně uvede žalobní důvody, z nichž vyplývá, že vytýká správnímu orgánu vady způsobující nezákonnost, soud je povinen posoudit důvodnost těchto žalobních bodů, a není oprávněn se omezit pouze na důvodnost doslovné formulace návrhu výroku rozhodnutí. (z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 8. 2005, č. j. 6 As 45/2004 – 84, www.nssoud.cz).

[20] Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že byť městský soud nereagoval na vadu žalobního návrhu a nevedl stěžovatele postupem podle § 37 odstavec 5 s. ř. s. k nápravě, k zásahu do práv stěžovatele nedošlo v míře, která by odůvodňovala závěr o nezákonnosti rozsudku a vedla k potřebě jeho zrušení. Protože výrok i odůvodnění jsou nedílnými součástmi rozhodnutí soudu a z napadeného rozsudku městského soudu je zcela nepochybně zřejmé, jak o podané žalobě rozhodl, pokud neshledal žalobou napadené rozhodnutí nezákonným či nesprávným, pro výše uvedené závěry postačí, pokud v odůvodnění rozsudku zároveň vyjádřil, z jakých skutkových a právních okolností vycházel, neshledal-li důvody přisvědčení názoru, že do doby stěžovatelova pojištění lze zahrnout celou dobu jeho studia po osmnáctém roku věku až do dne nástupu do zaměstnání dne 28. 7. 1975, a výměru důchodu pro toto období stanovit ve výši 100%, byť tento názor nemohl projevit ve výroku rozsudku, neboť mu to s ohledem na právní úpravu žalobních typů ve věcech správního soudnictví ani nepřisluší, protože by svoji činností soud nepřipustně nahrazoval činnost správního orgánu.

pokračování

[21] K dalším uplatněným kasačním námitkám považuje Nejvyšší správní soud za vhodné předeslat, že správní soudnictví je povoláno, aby přezkoumalo správní akty, kterými byla deklarována či konstituována veřejná subjektivní práva; tyto správní akty posuzuje podle skutkového a právního stavu, jenž tu byl v době vydání správního aktu (§ 2, § 65 odst. 1, § 75 odst. 1 s. ř. s.). K zahájení řízení o dávku důchodového pojištění je třeba písemné žádosti (§ 54 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění. Dokazování je upraveno v § 84 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Podklady pro rozhodnutí jsou zejména podání, návrhy a vyjádření účastníků řízení, důkazy, čestná prohlášení, jakož i skutečnosti všeobecně známé z úřední činnosti. Řízení o starobní důchod je závislé především na prokázání dob pojištění a výši příjmů definovaných zákonem o důchodovém pojištění. Některé doby je možno prokázat pouze stanovenými důkazy, pro jiné doby bude především na účastníku řízení, aby je především tvrdil jako doby pojištění, a jednak, aby navrhl na podporu svých tvrzení důkazy.

[22] Pokud stěžovatel namítal, že správní žalobou napadl použití ustanovení § 13 odstavce 2 zákona, přijatého v roce 1995, pro vyloučení doby studia z doby zaměstnání, ačkoliv podle zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení, platného v době, kdy se stěžovatel pro studium rozhodoval, byla doba studia dobou zaměstnání, s odůvodněním, že použití zákona je ovšem v daném případě porušením principu zákazu zpětné účinnosti právních norem, (pravé retroaktivity), Nejvyšší správní soud neshledal uvedenou námitku důvodnou.

[23] Nárok na starobní důchod vzniká, pokud pojištěnec získá 25 let pojištění a dosáhne tzv. důchodového věku (§ 29 písm. a/ zákona o důchodovém pojištění). Z toho plyne, že stěžovatel se mylí, pokud v podáních k městskému soudu či zdejšímu soudu dovozuje, že mu někdy v průběhu jeho aktivního života vznikla nějaká práva, která mu musejí být zachována. Jakékoli úvahy stěžovatele o tom, jakou by měl výši důchodu v období, jež předchází splnění druhé podmínky, totiž podmínky dosažení věku, jsou irelevantní. Pouhé „získání“ nějaké doby rozhodné pro nárok či výši důchodu samo o sobě v právu důchodového pojištění ještě nic neznamená. Nejvyšší správní soud dospěl v rozsudku ze dne 24. 10. 2007, č. j. 6 Ads 22/2006 – 73, dostupném na www.nssoud.cz, k závěru, že *„...důchodové pojištění slouží k zabezpečení náhrady příjmu, jehož pojištěnec dosahoval v průběhu svého života, ve stáří. Sociální událostí, která dává vznik vztahům pojištění ve stáří, je dosažení stanoveného věku. Pro nárok a výši na důchod pak jsou rozhodné právní normy účinné v době, kdy obě podmínky jsou kumulativně naplněny (s ohledem na složitost systému ovšem přechází v úvahu časté užívání předchozích předpisů tak, aby právě nedocházelo k nepřijatelné retroaktivitě).“*

[24] Námitku stěžovatele, že použití § 13 odstavce 2 zákona o důchodovém pojištění, v aplikovaném znění, je v posuzovaném případě nepřijatelnou retroaktivitou, Nejvyšší správní soud neshledal důvodnou a neobstojí ani tvrzení stěžovatele o tom, že se městský soud v řízení daným předmětem žaloby, tj. retroaktivním použitím zákona pro stanovení doby zaměstnání použité pro výpočet stěžovatelova důchodu, nezabýval a s námitkou nepřijatelnosti pravé retroaktivity se náležitě nevypořádal. Nejvyšší správní soud nicméně v této souvislosti považuje za vhodné zdůraznit, že městský soud se odůvodnění žalobní námitky o nepřijatelném zpětném omezení v podobě krácení náhradní doby pojištění na 80% věnoval toliko stručně na straně 3 napadeného rozsudku, když konstatoval, že pro nárok na důchod a jeho výši jsou rozhodné právní normy účinné v době, kdy jsou splněny obě podmínky vzniku nároku na starobní důchod, tj. pokud pojištěnec získá potřebnou dobu pojištění a dosáhne hranice tzv. důchodového věku. Přes obsahovou strohost však městský soud takovým vypořádáním žalobní námitky nezatížil rozsudek vadou nepřezkoumatelnosti a zároveň nepochybil, pokud věc posoudil podle zákona, jehož použití bylo žalobou napadeno.

[25] Nejvyšší správní soud z celkově poněkud kusého a sporého odůvodnění napadeného rozsudku přesto dovedl, že městský soud srozumitelně vyložil, z jakých skutkových a právních okolností dospěl k závěru o nedůvodnosti žaloby. Je zřejmé, že podle § 13 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění se za náhradní dobu pojištění považují též náhradní doby získané před 1. 1. 1996 podle předpisů platných před tímto datem a doba pobírání důchodu za výsluhu let. Za náhradní dobu pojištění se považuje též doba studia získaná před 1. 1. 1996 podle předpisů platných před tímto dnem, a to po dobu prvních šesti let tohoto studia po dosažení věku osmnácti let. Městský soud správně dovedl, že uvedené ustanovení znamená, že „zákon ukládá žalované hodnotit dobu studia před rokem 1996 po dobu prvních šesti let po dosažení věku osmnácti let a neumožňuje žalované hodnotit veškerou dobu studia i když toto studium trvalo déle.“ Mezi účastníky řízení nebylo sporu o tom, že stěžovatel v době trvání studia získal paralelně dobu pojištění (zaměstnání), a proto mu byla tato doba přednostně započtena, neboť zápočet doby pojištění je zásadně výhodnější, než zápočet náhradní doby pojištění. Nejvyšší správní soud se ztotožnil i se závěrem městského soudu, podle něhož „krácení náhradní doby pojištění na 80% při stanovení výše procentní sazby výpočtového základu vychází z § 34 odst. 1 věta třetí zákona o důchodovém pojištění, podle kterého se do doby pojištění započítávají náhradní doby pojištění pouze v rozsahu 80% s výjimkou náhradních dob pojištění za dobu účasti na pojištění osob uvedených v § 5 odst. 2 písm. c), d) a e) a obdobných dob podle předpisů platných před 1. 1. 1996.“ Za nesporně zjištěného skutkového stavu věci proto Nejvyšší správní soud mohl aprobovat závěr městského soudu o tom, že doba studia stěžovatele spadá pod náhradní dobu pojištění a žalovaná proto postupovala správně, pokud započítala dobu studia stěžovateli pouze 80%.

V. Závěr a náklady řízení

[26] Poněvadž Nejvyšší správní soud neshledal žádnou z námitek uplatněných v kasační stížnosti důvodnou, rozhodl podle § 110 odst. 1 s. ř. s. o jejím zamítnutí.

[27] O nákladech řízení bylo rozhodnuto podle § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s.; stěžovatel nebyl procesně úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení, žalovaná, byť procesně úspěšná, takové právo navzdory úspěchu nemá, a to v důsledku právní úpravy (§ 60 odst. 2 s. ř. s.).

[28] Stěžovatel v podané kasační stížnosti navrhoval, aby Nejvyšší správní soud využil ustanovení článku 95 odst. 2 Ústavy a předložil věc Ústavnímu soudu s návrhem, aby napadené rozhodnutí bylo zrušeno a žalované bylo uloženo rozhodnout tak, že do doby stěžovatelova pojištění zahrne celou dobu jeho studia po osmnáctém roku věku až do dne nástupu do zaměstnání dne 28. 7. 1975, a výměru důchodu pro toto období stanoví ve výši 100%. Podle uvedeného ustanovení dojde-li soud k závěru, že zákon, jehož má být při řešení věci použito, je v rozporu s ústavním pořádkem, předloží věc Ústavnímu soudu.

[29] Nejvyšší správní soud k citovanému článku Ústavy uvádí, že tento neváže postup soudu ani na návrh účastníka řízení, ani na nějakou pochybnost o případném rozporu s ústavním pořádkem. Soud předloží věc Ústavnímu soudu v jediné situaci, a to, když svou úvahou dospěje k závěru, že ustanovení zákona, jež mají být k řešení věci použita, jsou v rozporu s ústavním pořádkem. Poněvadž městský soud ani Nejvyšší správní soud takový rozpor v dané věci neshledal, Ústavnímu soudu věc nepředložil.

[30] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl podle ustanovení § 60 odst. 2 věty první s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalované, ač byla

pokračování

v řízení o kasační stížnosti úspěšná, právo na náhradu nákladů řízení přiznat nelze, neboť je orgánem důchodového pojištění (viz ustanovení § 60 odstavec 2 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 4. května 2016

JUDr. Petr Průcha
předseda senátu